5. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації. Навчальний посібник. 2-ге вид. Київ : Юрінком Інтер. 2009. С. 512.
6. Таганцев Н. С. Русское уголовное право. Общая часть. СПб. : Гос. Тип. 1902. С. 823.
7. Устрицька Н. І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2013. С. 216.

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ІНСТИТУТУ ЗВІЛЬНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

Ісакова Вікторія Русланівна,
курсант 4-го курсу
Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

Одним із основних завдань будь-якої держави є боротьба зі злочинністю та з причинами її виникнення. Особа, яка вчинила злочин, зобов'язана перетерпіти заходи державно-примусового впливу, тобто нести кримінальну відповідальність, що знаходить своє вираження насамперед в осуді злочинця і його діяння обвинувальним вироком суду, а також у покладанні на винного додаткових позбавлень і обмежень. Не є виключенням і неповнолітні, для яких законодавець встановив окремі види та розміри покарань, порядок їх застосування, а також особливий порядок звільнення від кримінальної відповідальності, що полягає у застосуванні до них примусових заходів виховного характеру.

Законодавства різних епох містили цілу низку більш чи менш подібних відомим сучасному вітчизняному матеріальному кримінальному праву норм про звільнення від кримінальної відповідальності. Виявивши існування численних нормативних приписів про звільнення від кримінальної відповідальності, які містилися у вітчизняному законодавстві дорадянського періоду, науковцями було «відкопано» солідну історичну спадщину щодо традиції цього інституту як реакції на вчинене суспільно небезпечне діяння. Також завдяки цьому можна впевнено стверджувати, що правове явище звільнення від кримінальної відповідальності, яке насправді має дуже глибокі історичні витоки, традиційно властиве вітчизняному кримінальному праву, правосвідомості й менталітету українського народу, сьогодні динамічно розвивається [1, с. 136].

Розглядаючи становлення законодавства щодо особливостей кримінальної відповідальності і звільнення від такої відповідальності неповнолітніх, треба зазначити, що досить тривалий час законодавець взагалі не вирішував дані питання. Перші спроби встановлення таких особливостей сягають Новоуказаних статей, якими доповнювалося Соборне уложення 1649 р. Ось наприклад, тільки в Новоуказаних статтях 1669 р. було введено таке положення: якщо дитина у віці 7 років учинить убивство, то вона за це не карається смертною карою. Тобто, до початку XVIII століття в кримінальному законодавстві прослідковуються лише окремі спроби втановлення особливого порядоку притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності, які для початку стосувалися не системи покарань, а саме встановлення мінімального віку, з якого особа може нести кримінальну відповідальність. А інститут звільнення від кримінальної відповідальності продовжував чекати свого «зародження».

В Україні традиційним вважалося застосування Маґдебурзького права, Саксонського зерцала, крім того діяли також Литовські статути в різних редакціях [2, с. 7]. Ось тут і бере свій початок інститут звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності. За вищевказаними нормативними актами неповнолітні звільнялись від страти та тілесних покарань. Згідно зі Саксонським зерцалом дитина в малолітньому віці, тобто до досягнення нею 12 років, не відповідала за вчинене нею вбивство чи іншу шкоду в кримінальному порядку, – обов’язок відшкодувати її лежав на батьках в цивільному порядку з майна дитини. Однак, тут нічого не було сказано про заходи, які б застосовувались до неповнолітніх, яких звільнили від кримінальної відповідальності, з метою формування у їхній свідомості потреби дотримання законослухняної поведінки, їх перевиховання, виховання та соціальної реабілітації (як прототип сьогоднішнього звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру).

З другої половини XVIII ст. стосовно кримінальної відповідальності неповнолітніх було передбачено, що неповнолітні віком до 16 років звільнялись від кримінальної відповідальності за вчинені ними суспільно небезпечні діяння, але батьки чи опікуни таких неповнолітніх повинні були відшкодувати заподіяні збитки [2, с. 128]. А відповідно до Статуту про покарання, що застосовуються мировими суддями 1864 р. для малолітніх віком від 10 до 17 років покарання зменшували удвічі. Дітей віком від 10 до 14 років можна було віддавати батькам для перевиховання, що є тотожним з одним із примусових заходів виховного характеру за діючим Кримінальним кодексом України 2001 року. Звідси розпочинається момент формування інституту звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності саме із застосуванням примусових заходів виховного характеру.

Тож, варто зазначити, що даний інститут зародився у стародавні часи, коли право як таке лише почало формуватись та продовжував своє формування протягом довгого періоду, досягнувши високого рівня, однак залишається і багато невирішених питань. Тому, науковцям слід докласти максимум зусиль, як це робили і їхні предки, лише враховуючи реалії сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Шаломєєв Є. Формування інституту звільнення від покарання у кримінальному праві України другої половини XVII та XVIII ст. *Право України*. 2000. № 11. С. 135-136.
2. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 року. Під ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: І-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 1996. 548 с.

СКЛАДНА ФОРМА ВИНИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Кузевич Надія Ігорівна,
курсант 2-го курсу
Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

В юридичній літературі суб'єктивна сторона злочину визначається як внутрішня сторона злочину, тобто психічна діяльність особи, що відображує ставлення її свідомості й волі до суспільно небезпечного діяння, котре нею вчиняється, і до його наслідків. Але у будь-якому разі сутність визначення цього елемента складу злочину пов'язується з психічним ставленням суб'єкта, яке розглядається та враховується лише відносно суспільно небезпечного діяння і його наслідків і повинно характеризуватись конкретною формою вини.

Вина є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину, що дозволяє відмежовувати злочинне діяння від незлочинного. Без вини не може бути складу злочину.

Дослідники вини за законодавством зарубіжних держав на підставі проведеного аналізу зарубіжного кримінального законодавства стверджують про відсутність єдиних законодавчих підходів до регламентації цього складного кримінально-правового поняття. Особливо це стосується аспекту закріплення